

Kirándulás Szarvasra

2016. április 23.

Szarvas - szárazmalom: Bemutató szakvezetéssel

<http://szarazmalom.hu/index.php/szarazmalom/a-szarazmalom-tortenete>

Az ország egyetlen működőképes, eredeti helyén fennmaradt szárazmalma Szarvason található.

A szarvasi szárazmalom Magyarországon a XIX. század közepéig legelterjedtebb, ókori típusú malomtípus egyik utolsó képviselője. Azért nevezik "száraz"-nak, mert meghajtása nem vízi erővel, hanem igaerővel történt. Az alsó állású, vízszintes meghajtó kerekű szárazmalom 1836-ban épült, a Bolza család készítette szlavóniai ácsokkal, indiai rendszer szerint.

A zsindeellyel fedett épület malomházból és két óriási keringősátorból állt, amelyekben két-három ló vontatta körbe a nagy kereket. A XIX. század második felében az egyik keringősátrat lebontották. A 14,3 m átmérőjű, gúla alakú keringősátra téglapilléreként áll, magassága 9,6 m. A fő szarufákat a csillaggerendázat fogja össze. Közepéből ered a császárfa, melynek feje a tetőn felül csillagformára faragott. A malom járó kereke 13,3 m, bálványa 4,8 m, utóbbi a bálványtalpon áll, A kerengő talpába 420 akácfog ékelődik be, mely forgatja az orsókat, azok pedig a malomköveket. A vályogfalú, nyeregtetős, zsindeley fedésű malomházban van a kőpad, ezeken helyezkedik el a két kőpár.

1883-1968 között a szarvasi Tomka család tulajdona volt. 1968-ban az állam megvásárolta, majd 1972-73-ban restaurálásra került. A XIX. század végéig gabona- és takarmány magvakat őrölt, majd a gőzmalmok elterjedése után köleshántoló malommá alakították át. Szarvason kásamalom néven ismert. A rizstermelés elterjedéséig a malomnak jelentős szerepe volt a helyi és környékbeli lakosság köleskásával való ellátásában. 1962-ben fejezte be működését, az országban utolsóként. Ma ipartörténeti műemlék.

Szarvasi Arborétum: - Séta szakvezetéssel - <http://www.pepikert.hu/>

Az Arborétum és a "Pepi-kert" története az olasz eredetű Bolza család nevéhez fűződik. Bolza Péter tábornok 1798-ban lett szarvasi földbirtokos, amikor elvette feleségül Harruckern János György unokáját, Stockhammer Antóniát. Fiuk, Bolza József feleségével, gróf Batthyány Annával kezdte meg az Anna-liget fásítását. A parkban és a később épült kastélyban ma a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság működik. Az ifjú Bolza József - akit "Pepinek" becéztek - a mai Arborétum magasabban fekvő részein - amelyet az árvizek nem öntöttek el -, ültetett el néhány fát. Később a szarvasi kastélyt és a birtokot Bolza Pál (1861-1947) örökölte, aki nagybátyjától megkapta a jelenlegi Arborétum területén lévő "ligetes, fás legelőt", ahol aztán a Körösök szabályozásának befejeztével, az 1890-es években kezdte meg a nagyobb arányú telepítést. Az Anna-ligeti park sok értékes fáját ültette át a mai helyére, illetve számos növényritkaságot hozott, hozott a világ minden tájáról. Kertjének felügyeletét az 1940-es években az államnak ajánlotta fel.

Az államosítást követően az Arborétumnak számos gazdája volt. A terület egyre bővült, új gyűjtemények születtek. Az intézmény ma öt fás gyűjteményt gondoz 82 ha területen. További feladata az oktatás és kutatás mellett az idegenforgalmi tevékenység, hiszen a Szarvasi Arborétum a térség legmeghatározóbb turisztikai központja. 1985-ben a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem keretében önálló intézetté alakították. Jelenleg a Budapesti Corvinus Egyetem után a Szent István Egyetem Tájépítészeti és Településtervezési Karának felügyelete alatt áll.

A gyűjtemények közül négy látogatható: a legidősebb, a "Pepi-kert", a Mitrowssky-kert, a Parkerdő és a hajókikötőhöz vezető betonúttól délre fekvő, ún. "Konyhakerti" rész. Nem látogatható az örökzöld törzsültetvény a faiskolával.

A gyűjteményben közel 1600 fa- és cserjefaj, fajta, változat található, ebből 1200 a lomblevelűek száma. Az Arborétumban található törzskönyvezett növények alkotják az "élő" génbankot és a törzsültetvényt. A fák és a cserjék mellett kb. 250 lágyszárú növényfaj fordul elő itt. Az Arborétumban található törzskönyvezett növények alkotják, az ún. "élő" génbankot, amelyek fenntartása kiemelt feladat. A fajgazdag növényvilága mellett a terület bővelkedik rovarokban és madarakban egyaránt. Közel 150-re tehető a madárfajok száma, amelyek egy része átvonuló vagy csak időszakosan megjelenő..

Sétahajózás: a Kőrösön

A Katalin II. sétahajó útján megismerkedhettünk a Történelmi Magyarország közepét megjelölő emlékművel, a Bolza-család kastélyával, a Szarvasi Vízisínházzal, a Tiszántúl legnagyobb holtágával és számos egyéb ritkasággal.

Mini Magyarország Makkettpark: <http://www.minimagyarország.hu/>

A történelmi Magyarország és egyben a Kárpát-medence mértani közepén, Szarvason, hazánk egyetlen interaktív makkettparkjában megelevenedik történelmünk.

Közel száz épített csoda, vasút- és hajómakett minden apró részletében kidolgozott kicsinyített mása megtalálható egy helyen a Mini Magyarország makkettparkban.

A kisvonatok hazánk leghosszabb szabadtéri vasút-makett pályáján robognak olyan jeles állomásokat érintve, mint a Zombori vagy a Kétegyházi vasútállomás.

A mini Balatonon és Dunán ringatózó vitorlások, gőzhajók, a gombnyomásra megszólaló, hangzó épületek a legkisebbektől a nyugdíjas korosztályig mindenkinek különleges élményt jelentenek.

